QORTI TAL-APPELL

IMHALLFIN

S.T.O. PRIM IMHALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMHALLEF TONIO MALLIA
ONOR. IMHALLEF JOSEPH AZZOPARDI

Seduta ta' nhar il-Gimgha 26 ta' Mejju 2017

Numru

Rikors Numru 358/04 RGM

Doris Camilleri

v.

Michael Camilleri

Il-Qorti:

Rat is-sentenza tal-Qorti Civili (Sezzjoni Familja) moghtija fil-25 ta' Frar 2016 li l-partijiet l-aktar importanti taghha qed jigu riprodotti ghall-ahjar intendiment;

"**Il-Qorti,**

"**Preambolu.**

"Rat ic-citazzjoni prezentata mill-attrici li permezz taghha ppremettiet u talbet is-segwenti;

“Billi l-kontendenti zzewgu fis-27 ta' Marzu 1983 fil-Kapella tal-Abbandunati, Wardija.

“Billi minn dan iz-zwieg il-kontendenti ma kellhomx tfal.

“Billi l-hajja konjugali bejn il-kontendenti m'ghadhiex aktar possibbli minhabba adulterju, sevizzi, eccessi, u ingurji gravi da parti tal-konvenut.

“Billi l-attrici giet debitament awtorizzata sabiex tipprezenta dina l-istanza permezz ta' digriet f’dan is-sens moghti minn dina l-Qorti fis-27 ta' Settembru 2004.

“Jghid l-istess konvenut ghaliex m'ghandhiex din il-Qorti:

1. “Tiddikjara u tippropunzja s-separazzjoni personali bejn il-kontendenti ghal ragunijiet imputabbli lill-konvenut u tistabbilixxi ghall-finijiet tad-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 48(c) tal-Kodici Civili (Kap 16) d-data meta l-istess konvenut ghandu jkun kunsidrat li minnha kien hati tal-firda, jew minhabba inkompatibilita' ta' karattru.

2. “Tawtorizza lill-attrici illi tghix separata mill-konvenut zewgha.

3. “Tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-attrici martu dik ir-retta alimentarja xierqa u adegwata illi tigi ffissata mill-istess Qorti, skont il-mezzi tal-konvenut u l-bzonnijiet ta' l-istess attrici, pagabbli mill-konvenut lill-istess attrici martu fil-gimgha jew fix-xahar kif ordnat minn din il-Qorti jew jekk hekk jidher xieraq lill-istess Qorti, tordna lill-konvenut sabiex jhallas lill-attrici, minflok dak il-manteniment kollu jew parti minnu, somma globali li fil-fehma tal-Qorti tkun bizzejjed sabiex l-attrici tkun finanzjarjament indipendenti mill-konvenut jew anqas dipendenti mill-konvenut.

4. “Tapplika kontra l-konvenut interament jew in parti, id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 48 tal-Kodici Civili (Kap 16).

5. “Tikkundanna lill-konvenut jikkonsenja lill-attrici l-beni kollha dotali u parafernali taghha u separatament tordna illi l-attrici tigi moghtija l-pjena amministrazzjoni tal-beni parafernali taghha u tillikwida l-pretenzjonijiet parafernali u partikolari tal-attrici kontra l-komunjoni tal-akkwisiti.

6. “Tiddikjara xolta l-komunjoni ta' l-akkwisti ezistenti bejn il-kontendenti, tillikwida l-istess komunjoni u tordna li l-istess oggetti formanti il-komunjoni ta' l-akkwisti jigu maqsuma f'zewg porzjonijiet komposti kif jigi ordnat u stabilit minn dina l-Qorti in vista, inter alia,

tad-dati tal-akkwist tad-diversi oggetti formanti 1-istess komunjoni u tad-data stabilita minn din il-Qorti bhala d-data meta l-istess konvenut ghandu jkun kunsidrat li minnha kien hati tal-firda, liema porzjonijiet jigu assenjati wahda lill-attrici u l-ohra lill-istess konvenut billi, okkorrendo ghall-finijiet ta' din it-taiba, jigi nominat perit biex jaghmel il-likwidazzjoni mitluba u jipproponi pjan ta' divizjoni, nutar sabiex jircievi l-att relattiv u kuratur biex jirrapprezenta lill-eventwali kontumacja fuq l-istess att.

7. “Tordna illi d-dar taz-zwieg tigi okkupata, propjeta' parafemali taghha, esklussivament mill-attrici.

8. “Tawtorizza lill-attrici illi tirregistra ossija tnizzel fir-Registru Pubbliku is-sentenza eventwalment moghtija minn dina l-Qorti.

“Bl-ispejjez inkluz dawk tal-mandat ta' inibizzjoni numru 1900/04 ipprezentat kontestwalment kontra l-konvenut illi huwa ngunt ghas-subizzjoni.

“Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut li eccepixxa:-

“Illi d-domandi attrici kif proposti ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra taghha stante illi z-zwieg ta' bejn il-kontendenti gie rez impossibbli minhabba htijiet serji da parti tal-konvenuta nnifisha.

“Illi b'dana kollu l-esponenti jaqbel illi z-zwieg ta' bejnu u bejn l-attrici gie rez impossibbli u ghalhekk jaderixxi ghas-separazzjoni minn ma' martu dejjem pero' minhabba ragunijiet imputabbli ghall-istess attrici.

“Salv kull eccezzjoni ulterjuri.

………. Ommissis ……….

“**KONSIDERAZZJONIJIET.**

“**Responsabilita’ Ghat-Tkissir Taz-Zwieg.**

“Id-disposizzjonijiet tal-ligi dwar il-Firda Personali huma l-artikoli 35 sa 66 tal-Kapitolu 16 Tal-Ligijiet ta’ Malta.

“**Artikolu 38 tal-Kapitolu 16**:

““Kull parti mizzewga tista’ titlob il-firda minhabba l-adulterju tal-parti l-ohra”.

“**Artikolu 40**:

““Kull wahda mill-persuni mizzewgin flimkien tista’ titlob il-firda minhabba eccessi, mohqrija, theddid jew offizi gravi tal-parti l-ohra kontra l-attur, jew kontra xi wiehed jew iehor mit-tfal tieghu, jew minhabba li l-hajja flimkien ma tkunx ghadha possibbli ghax iz-zwieg ikun tkisser irremedjabilment”.

“**Artikolu 44**:

““Il-fatt li jkun hemm ragunijiet li ghalihom sew ir-ragel kemm il-mara jistghu jitolbu l-firda, mhux ta’ xkiel ghall-wiehed jew ghall-ohra li jitolbu l-firda kontra xulxin”.

“Il-konsegwenzi ghal min mir-ragel jew il-mara jaghti lok ghall-firda huma elenkati fl-artikolu 48.

“**Artikolu 48**:

““(1) Il-parti, r-ragel jew il-mara, illi tkun il-hatja tal-firda ghal wahda mir-ragunijiet imsemmijin fl-artikoli 38 u 41 titlef-

“(a) Il-jeddijiet imsemmijin fl-artikoli 631, 633, 825, 826 u 827;

“(b) Dak kollu li tkun kisbet mill-parti l-ohra b’donazzjoni bi hsieb taz-zwieg, jew waqt iz-zwieg, jew taht titolu iehor gratuwitu;

“(c) kull jedd ta’ parti miż-żwieġ għan-nofs tal-akkwisti illi jkunu saru l-aktar bil-ħidma tal-parti l-oħra wara data stabbilita mill-qorti bħala d-data meta l-parti għandha tkun kunsidrata li minnha tkun ħatja tal-firda. Għall-finijiet ta’ dan il-paragrafu biex jiġi determinat jekk akkwist ikunx sar l-aktar bil-ħidma ta’ waħda mill-partijiet fiż-żwieġ, għandhom jitqiesu l-kontributi b’kull mod taż-żewġ partijiet skont l-artikolu 3;

“(d) Il-jedd li iggiehel lill-parti l-ohra, f’kull kas, li taghtiha manteniment bis-sahha tal-obbligu li jitnissel miz-zwieg.

“L-artikoli imsemmijin fis-sub incis (a) jirreferu ghad-drittijiet successorji bejn il-konjugi.

“**Artikolu 51**:

""Il-firda li ssir minhabba xi wahda mir-ragunijiet imsemmijin fl-artikolu 40, tista' jkollha l-effetti imsemmijin fl-artikolu 48, meta l-qorti jidrilha li, taht ic-cirkostanzi tal-kas, ghandhom ighoddu, f'kollox jew bicca, id-disposizzjonijiet ta' dak l-artikolu".

"**Artikolu 52**:

""Hu mholli ukoll f'idejn il-qorti li tiddecidi, skont ic-cirkostanzi, jekk id-disposizzjonijiet tal-artikolu 48 ghandhomx ighoddu, f'kollox jew f'bicca, ghar-ragel u ghall-mara, jew ghal wiehed jew ghall-ohra biss, inkella m'ghandhomx ighoddu ghal hadd minnhom, jekk il-wiehed u l-ohra jkunu htija tal-eghmil li jaghti lok ghall-firda".

"Fir-rigward tal-proprjeta immobiljari formani parti mill-mertu tal-kawza odjerna ssir referenza ghall-**artikolu 323 tal-Kap 16** li jipprovdi illi min ghandu il-propjeta tal-art ghandu wkoll dik ta' dak kollu li jkun fuq jew taht l-art.

"In tema legali ssir referenza ghall-kawza fl-ismijiet **Rosina Micallef vs Angelo Micallef** deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fis-27 ta' Gunju 1964 :

""L-adulterju jista' jigi ppruvat permezz ta' indagini u presunzjonijiet, purche' dawn jkunu gravi, precizi u konkordanti, b'mod li ma jhallu ebda dubbju f'min ghandu jiggudika. Huwa sufficjenti li tirrizulta wahda biss mill-kawzali elenkati mil-ligi sabiex jinghata lok ghas-separazzjoni personali."

"Fil-kawza fl-ismijiet **Josephine Edwards vs Avv Dottor Joseph H Xuereb noe** deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fit-22 ta' Frar 1961 gie dikjarat illi:

> ""Darba ippruvat l-adulterju tal-konjugi konvenut, il-Qorti m'ghandhiex bzonn tidhol f'motivi ohra ta' separazzjoni dedotti fic-citazzjoni.
>
> "Inghad ukoll illi hija regola generali tad-dritt illi min jallega jrid jipprova. Dan huwa principju li gej mid-dritt Ruman – **Actori ncumbit onus Probandi -** u **- Onus probandi incumbit qui dicit non ei qui negat -** Dan il-principju ta' dritt huwa sancit ukoll fil-ligi tal-procedura nostrana. **Artikolu 562 tal-Kap. 12** tal-Ligijiet ta' Malta proprju jipprovdi illi : "*Bla ħsara ta' kull disposizzjoni oħra tal-liġi, l-obbligu tal-prova ta' fatt imiss dejjem lil min jallegah.*"

"Ikkunsidrat;

“Indubbjament, iz-zwieg tal-partijiet tkisser irrimedjabilment. Iz-zewg partijiet jaqblu li hemm lok ghas-separazzjoni personalment. Pero’ ma jaqblux dwar min minnhom kien responsabbli ghat-tkissir taz-zwieg taghhom. Jakkuzaw lil xulxin bil-htija.

“L-attrici takkuza lill-konvenut li kkommetta adulterju Il-konvenut ma jakkuzax lill-attrici b’adulterju izda bi htijiet serji da parti taghha, li rrendew iz-zwieg taghhom impossibbli.

“Fil-pendenza tal-kawza gewipprezentati kwantita’ konsiderevoli ta’ rikorsi miz-zewg partijiet sabiex il-parti l-ohra tigi allontanata mid-dar konjugali, biex jigi varjat u eventwalment sospiz il-manteniment, u, fost ohrajn, biex il-kontijiet tad-dawl u l-ilma jinqasmu ugwalment; gew ipprezentati kwantita’ ta’ rapporti li saru mal-Pulizija; gew ipprezentati kopji ta’ sentenzi tal-Qorti tal-Appell Kriminali, billi fuq allegazzjonijiet reciproci ttiehdu proceduri kriminali kontra it-tnejn, personalment, u dan b’konferma ta’ litigji u dissidji kontinwi u akkaniti, prattikament interminabbli. It-testimonjanzi tal-partijiet u tax-xhieda minnhom imressqa jaghtu stampa cara ta’ hajja matrimonjali travaljata u infelici ta’ koppja li potenzjalment kellha r-rekwiziti biex il-hajja konjugali tkun success, izda li sfortnatament spiccat fil-falliment u kollass totali. Koppja li minn l-estremi fl-intimita’ taghhom marru fl-estrem oppost ta’ bruda, indifferenza u oddju ghal xulxin.

“Ikkunsidrat;

“Il-partijiet izzewgu fis-27 ta’ Marzu 1983. Skont l-attrici fis-sena 1996 bdew il-problemi, billi hi bdiet tissuspetta li l-konvenut kellu konfidenzi zejda u relazzjoni intima ma’ certa Elizabeth Schembri, li kienet impjegata bhala sales person ma’ Casapinta Design Group Limited. Il-konvenut ikkontesta din l-allegazzjoni u insista li l-kuntatt ma’ Elizabeth Schembri kien wiehed professjonali u xejn aktar. Tonio Casapinta kkonferma li kellimha, u assikuratu li ma kien hemm xejn bejn hi u bejn il-konvenut u li kellha ‘a steady boyfriend’. Irrizulta li l-attrici ppretendiet li Elizabeth Schembri titkecca mix-xoghol u qalet kwistjoni simili dwar certa Patricia Marsh, li kienet segretarja ma’ Casapinta. Fl-istess sena, f’Settembru 1996, il-konvenut kellu bzonn jaghmel ‘bypass’, l-attrici qalet lis-social worker, Fol.1115, li kienu gia’ ftehmu dwar separazzjoni, izda minhabba l-operazzjoni, u anke ghax kienet tkellmet ma’ psikologu u avukat li qalilha li zewgha kellu bzonn l-ghajnuna, iddecidiet li tiehu hsiebu. Sas-sena 2002 ma kellhomx problemi matrimonjali

partikolari, pero' f'Lulju 2002 il-konvenut tah attakk tal-qalb u wara li rkupra qabditu depression, ma setghax jorqod bil-lejl, u ried johrog biex jissocjalizza. Il-partijiet ma baqghux jorqdu flimkien billi hu kien jbghati min l-insomnia, u ghamlu zmien johorgu flimkien, billi wara l-attakk ma kienx f'posizzjoni li jsuq, izda wara xi zmien l-attrici tghid li ghajjiet u ddejqet u ghalhekk ma baqghux johorgu flimkien. Skont l-attur pero' lill-attrici ra tizfen il-"Fuego" ma' mara ohra. Il-partijiet baqghu jikkoabitaw minghajr ma jikkommunikaw, u dan wassal ghal sitwazzjoni ta' konvivenza impossibbli. It-tnejn kellhom l-areas riservati ghalihom fid-dar matrimonjali, bhal l-ufficju li kien jinzamm maghluq, u kmamar tas-sodda differenti. F'din is-sitwazzjoni ta' 'inkomunicado' bejniethom l-litigji u l-kwistjonijiet immultiplikaw.

"L-attrici bdiet iggib seftura biex tnaddaf fid-dar matrimonjali izda mhux il-kmamar li juza l-konvenut. Il-konvenut irreagixxi billi jgib konoxxenza tieghu, persuna Bulgara, biex tnaddaflu. L-attrici tallega intimita' bejniethom, u l-konvenut irreagixxa ghal dan billi beda jgib ukoll lill-boyfriend taghha, biex ma jkunx hemm allegazzjoijiet mill-attrici.

"L-attrici tallega li l-konvenut kien jigri mad-dar liebes b'mod indecenti, jigbdu ir-ritratt lil xulxin. Meta l-konvenut rritorna Malta wara li kien mar tieg ir-Russia sab li l-attrici sgassatlu l-ufficcju u haditlu l-computer u flus u rrapportatu lil-Pulizija li hu pedofilu. Kellhom l-incident tal-handbag, fejn l-attrici allegat li l-konvenut aggrediha u kissrilha s-swaba ta' saqajha, mentri rrizulta li wegghet billi tkerbet fil-bankina.

"Ittiehdu proceduri kriminali kontra it-tnejn fuq akkuzi reciproci. L-aktar gravi certament dawk tal-attrici li akkuzatu li hu pedofilu. Fil-fehma tal-Qorti tali akkuza saret b'vendikazzjoni u mhux ghaliex l-attrici kienet temmen li l-konvenut hu pedofilu.

"L-attrici allegat li l-konvenut ikkommetta adulterju. Mill-provi kollha mressqa mill-attrici ma jirrizultax sodisfacentement ippruvat li l-konvenut kien adulterju. L-attrici ma tillimitax ruhha biex takkuzah b'relazzjoni intima ma' mara specifika, izda takkuzah b'adulterju ma' prattikament kull persuna ta' sess feminili li kien jiltaqa' maghha fuq ix-xoghol. Hekk gara fil-kaz ta' Patricia Marsh u Elizabeth Schembri li it-tnejn kienu impjegati ma' Tonio Casapinta, li kien l-aqwa klijent tal-konvenut. Mhux biss ma irrizultatx l-allegazzjoni tal-adulterju, irrizzulta, in vece, l-atteggjament censurabbli tal-attrici, li b'akkaniment pperseverat u ppersistiet fl-

insistenza taghha sabiex dawn it-tnejn jitkeccew minn fuq il-post tax-xoghol.

"L-attrici tallega li l-konvenut ikkommetta adulterju ma' Ralitsa Kirilova, li kienet tnaddaflu l-ambjenti minnu okkupati fid-dar matrimonjali, liema allegazzjoni ma giet ippruvata bl-ebda mod. Akkuzatu li kkommetta adulterju ma' Anna Cali' li kien mar maghha Ghawdex fuq xoghol, akkuza ukoll li ma irrizultatx. L-attrici fin-nota tal-osservazzjonijiet taghha, Fol 1235 takkuzah b'adulterju ghax kien jiffrekwenta n-night clubs, u ghax kien isiefer. Min jallega jinkombi fuqu l-obbligu procedurali li jipprova. Il-provi, meta jigi allegat l-adulterju jinhtieg li jkunu gravi, precizi u konkordanti tant li ma jhallu l-ebda dubbju f'mohh il-giudikant. Fil-kaz in ezami tali prova ma saritx, u l-allegazzjoni tal-attrici li l-konvenut ikkommetta adulterju ma irrizultatx.

"Is-sena 1996 kienet wahda difficili ghall-partijiet. Il-konvenut, f'dik is-sena fl-eta' ta' 36 sena kellu jaghmel 'triple bypass'. L-attrici, wara li tilfet lill-missierha fin-1992, tilfet lill-ohtha, Irene, li mietet b'cancer, u bl-istess marda miet huha Anthony fin-1996. Dawn ic-cirkostanzi partikolari, kellhom effett determinanti fuq il-partijiet. Il-konvenut iddecieda li jibdel hajtu billi kien konvint li ma kellux hajja twila, l-attrici, partkolarment f'dik is-sena ma kinitx interessata fil-hrug, kif xtaq hu. L-attrici ikkonfermat li f'dik is-sena kienu gia' ftehmu kif ser jisseparaw. Fis-sena 2002, il-konvenut kellu attakk tal-qalb, u wara kellu 'ftit depression u insomnia' Fol. 264. Il-partijiet, biz-zmien bdew progressivament, jitbehedu minn xulxin, u tilfu dik l-affinita', komplicita', rispett reciproku,u mhabba ghal xulxin, u l-fatt li komplew jikkoabitaw minnghajr ma jikkommunikaw, kellu effett dizastruz fir-relazzjonijiet taghhom.

"Skond il-konvenut l-attrici tant iffissat li ma kienx fidil lejha, li kienet ripetutament takkuzzah b'intimata' ma' nisa ohra, mhux biss, kienet timbarazzah billi tmur fejn ikun qed jahdem biex tikkontrollah, xi drabi taqla' kwistjoni quddiem l-impjegati l-ohra, u tinsisti ma' haddiehor li certa nisa jitkeccew minn xogholhom. Dan wassal sabiex il-partijiiet ma jibqghud intimi ma' xulxin filwaqt li l-attrici saret tghir ghalih u bejniehom dahlet l-bruda u l-apatija u sussegwentement l-akkuzi reciproci ta' natura kriminali.

"Il-perit legali kkonkludiet li t-tnejn huma responsabbli ugwalment ghat-tkissir taz-zwieg, l-attrici bil-karattru ossessiv taghha u l-persekuzzjoni taghha versu l-konvenut, u l-istess konvenut billi

wera nuqqas ta' rispett lejn l-attrici bi hibiberji ma' diversi nisa' u hrug zejjed.

"Il-perit legali, in oltre, tirrileva li "ebda minnhom ma gharaf ifittex ghajnuna adekwata, anke psikologika, wara l-mard u t-trawmi li ghaddew minnhom, wasalu sabiex irrendew il-hajja matrimonjali taghhom, minn wahda difficili ghal wahda insopportabbli".

"Huwa evidenti illi s-sitwazzjoni partikolari taz-zewg partijiet kienet tirrikjedi ghajnuna u konsultazzjoni psikologika, l-attrici kienet tbaghti minn depressjoni u tensjoni, u bid-depression kienet tara 'dbabar u tikek suwed f'ghajnejha', kien ezaminaha l-psikjatra Dottor Schembri Wismayer, ippreskrivilha il-valium, li baqghet tiehu ghal tnejn u ghoxrien sena. Il-Clinical Psychologist Dottor Claudette ikkonfermat li l-attrici kellha, *post traumatic stress* u *depression*. Il-konvenut ukoll kien ibaghti minn depression kif ukoll insomnia wara l-attakk tal-qalb li kellu fit-2002. F'dawn ic-cirkostanzi, kien assolutament necessaju ghall-partijiet li jirrikorru ghand professjonisti ghall-ghajnuna.

"Minn ezami tal-provi voluminuzi mressqa mill-partijiet il-Qorti qed tikkonkludi, kif ikkonkludit l-abbli perit legali, illi ghat-tkissir taz-zwieg taghhom jahtu iz-zewg partijiet f'sehem indaqs bejniethom.

"Gie ppruvat abbundantament illi l-attrici kienet kontinwament u fuq medda ta' snin takkuza lill-konvenut li kien qed jikkommetti adulterju ma' diversi nisa' li kien jigi in kuntatt maghhom b'mod partikolari fuq il-post tax-xoghol. Huwa minnu li mhux dejjem facli li wiehed jipprova l-adulterju. Izda hawn non si tratta ta' akkuza da parti tal-attrici li l-konvenut kellu skappatura adultera. L-attrici ghal diversi snin u b'mod kontinwu u incessanti takkuza lill-konvenut li kien qed ikollu relazzjonijiet sesswali ma' diversi nisa li kienu b'xi mod jew iehor kollegi tax-xoghol tieghu. Kienu diversi x-xhieda li xhedu b'mod kategoriku li l-akkuzi tal-attrici kienu totalment infondati. Fuq kollox kien l-oneru tal-attrici li tipprova b'mod sodisfacenti l-allegazzjonijiet taghha. Jekk allegazzjoni ta'parti jew ohra f'kawza ma tigiex ippruvata u ippruvata sal-grad li trid il-ligi, tibqa' biss allegazzjoni. Mhux biss. Ghaliex fil-kamp matrimonjali, jekk konjugi takkuza l-konjugi l-iehor jew l-ohra b'adulterju, pero' tali akkuza ma tigiex ippruvata, min jakkuza huwa hati ta' ingurja gravi fil-konfront tal-konjugi li jkun gie ingustament akkuzat b'wiehed min-nuqqasijiet l-aktar gravi li konjugi jista' jikkommetti fil-konfront tal-konjugi l-iehor jew l-ohra.

"Kif gie dikjarat fis-sentenza "**Jacqueline Balzan proprio et nomine vs Joseph Balzan**" moghtija mill-Qorti tal-Appell fl-1 ta' Frar 2016 :-

"In tema legali jinghad illi "l-ingurji gravi ma gewx specifikament dezinjati mid-duttrina, imma l-karattru generali taghhom gie dejjem imholli fis-sagacja u l-kuxjenza ta' l-Imhallef sabiex jivvalutahom" (**Marthese Vella pro et noe vs. George Vella** – PA deciza 28 ta' Frar 2003). Issir referenza wkoll ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fil-kawza "**Giuseppa Agius vs. Pacifiko Agius**" deciza fl-10 ta' Dicembru 1951 fejn gie dikjarat illi:- "Mhux kull tghajjir tal-konjugi bejniethom jikkostitwixxi dik l-ingurja gravi li tiggustifika d-domanda ta' separazzjoni personali; imma meta l-kliem dirett minn wiehed mill-konjugi lill-iehor huwa tali li joffendi l-qalb u l-unur tal-bniedem, dawk il-kliem jammontaw ghal dik l-ingurja gravi. Huma sevizzji dawk l-atti abitwali li joffendu l-persuna u l-animu tal-konjugi li lilu huma diretti, u li jaslu biex joholqu ezarcerbazzjoni f'dak il-konjugi hekk offiz, u avverzjoni profonda ghall-konjugi l-iehor li jikkommetti dawk l-atti."

"Mill-banda l-ohra gie sodisfacentement ippruvat mill-attrici illi l-komportament u l-agir tal-konvenut fuq medda ta' snin kien ukoll kontributur ghat-tkissir irrimedjabbli taz-zwieg tal-partijiet. Huwa minnu li ma giex ippruvat li l-konvenut ikkommetta adulterju. Izda gie ppruvat li l-konvenut kien johrog matul il-lejl mhux akkumpanjat minn martu u jmur jixrob. Irrizzulta li gieli kien jispicca jorqod b'tazza nbid quddiemu fil-hanut fejn kien spiss imur. Il-fatt li ghadda minn operazzjoni magguri f'qalbu ma hux gustifikazzjoni sabiex ragel mizzewweg jagixxi b'dak il-mod. Huwa pacifiku illi fil-bidu li l-konvenut ried jibda johrog matul il-lejl u ta' spiss kien ikun akkumpanjat minn martu l-attrici. Meta din ta' l-ahhar iddecidiet li ma tridx tkompli b'dak il-hrug spiss ta' bil-lejl, il-konvenut iddecieda li jibqa' johrog wahdu. Din ma kenitx okkazzjoni ta' darba, harga okkazzjonali mal-hbieb, izda prattikament stil ta' hajja. Il-konvenut dehrlu illi kien gustifikat illi ghalkemm kien ragel mizzewweg kellu dritt johrog wahdu bil-lejl sabiex imur jixrob peress li ma kienx ikun jista' johrog. Jekk ghall-konvenut dan il-komportament kien ta' xi ghajnuna billi jikkumbatti n-nuqqas ta' rqad, certament li ma kienx ta' ghajnuna ghas-sahha tar-relazzjoni matrimonjali ta' bejn il-partijiet. Fil-fehma tal-Qorti, lanqas l-aktar zwieg b'sahhtu ma kien ser isalva minn komportamenti tali, ahseb u ara zwieg bil-pedamenti gia' mimlija konsenturi.

"Huwa evidenti ghall-Qorti illi z-zwieg ta' bejn il-partijiet kien ilu s-snin li tkisser irrimedjabilment tort tal-agir u komportament rispettiv

taz-zewg partijiet fil-konfront ta' xulxin u dan zmien sew qabel ma gew intavolati dawn il-proceduri.

"Ghal dawn ir-ragunijiet il-Qorti qed tikkonkludi u tiddeciedi illi ghat-tkissir taz-zwieg tal-partijiet kienu jahtu iz-zewg partijiet f'sehem indaqs bejniethom.

"**MANTENIMENT.**

"Irrizulta mill-provi li qabel beda l-inkwiet bejniethom, il-konvenut kien jikredita il-kont bankarju tal-attrici bl-ammont ta' LM470 fix-xahar Fol. 262, u kien jhallas l-kontijiet kollha.

"B'digriet tas-7 ta' Dicenbru 2004, Fol 31, il-Qorti stabbilit retta alimentari, ta' LM70 fil-gimgha, oltre il-kontijiet tad-dawl u l-ilma u insurances li kellhom jithalllsu mill-konvenut.

"B'digriet tas-7 ta' Novembru 2008 Fol. 738 il-Qorti rriduciet il-manteniment ghal Euro 350 fix-xahar b'effett mid-data li fija jigu pprezentati mill-konvenut, nota dwar l-indirizz presenti tieghu u prospett tal-pagamenti maghmula skond id-digriet tas-7 ta'Dicembru 2004.

"Il-konvenut, fir-rikors minnu ipprezentat fid-19 ta' Jannar 2009, indika l-indirizz tieghu, 129, Joseph, Flat 1, Triq il-Qasam, Swieqi, ma ipprezentax prospett tal-pagamenti li hallas bhala manteniment, u talab, Fol. 819, li jigi ezentat milli jhallas manteniment billi kien qed jircevi biss l-ammont ta' Euro87.67 fil-gimgha bhala Assistenza Socjali u ma kienx f'posizzjoni li jhallas Euro 81.23 fil-gimgha u jghix bid-differenza ta' Euro6.43 fil-gimgha u dan b'effett minn Novembru 2006 meta waqaf jahdem. Talab ukoll, in vista tal-fatt li l-attrici giet misjuba hatja kriminalment ta' zewg rapporti foloz kontrih, li jigi awtorizzat jokkupa parti mid-dar konjugali.

"B'digriet tat-18 ta' Gunju 2009 Fol. 936, il-Qorti issospendiet l-obbligu tieghu li jhallas manteniment lill-attrici, billi il-konvenut kien qed jghix biss bl-assistenza socjali minnhabba l-istat ta' sahhtu, u dan b'effett retroattiv mit-8 ta' Jannar 2009.

"Il-perit legali waslet ghall-konkluzjoni li billi it-tnejn jistghu jahdmu, l-attrici bhala ghalliema tal-Ingliz u l-konvenut b'xi mod jista' jaqla' l-ghajxien tieghu, ma ghandux jigi ordnat ebda hlas ta' manteniment. In vista tal-fatt li bid-digriet fuq imsemmi tat-18 ta' Gunju 2009, gie sospiz l-obbligu tal-manteniment tal-konvenut favur l-attrici, u billi

sia l-kondizzjoni medika tieghu, kif ukoll dik finanzjarja (hu jircevi biss l-assistenza socjali) ma nbidlux, u in vista tar-responsabilita' tat-tifrik taz-zwieg, kif fuq espresso, kull parti ghandha tmantni lilha nnifisha, minghajr l-obbligu li tmantni lill-parti l-ohra.

“Dwar il-manteniment ‘pendente lite’, il-perit legali ddikjarat li ma hemmx qbil bejn il-partijiet kemm effettivament thallas mill-konvenut. Hi waslet ghall-konkluzjoni li l-konvenut ghandu ihallas bhala arrettrati fil-manteniment l-ammont ta' Euro28,868.40, wara li ppremettiet li ‘huwa ferm difficili li jigi stabbilit l-ammont précis illi thallas mill-konvenut lill-attrici’. Fol 2358.

“Fir-rigward il-Qorti taghmel is-segwenti osservazzjonijiet. Id-digriet li kien ordna lill-konvenut ihallas manteniment pendente lite lill-attrici kien gie sospiz fit-18 ta' Gunju 2009. Isegwi ghalhekk illi sa minn dak iz-zmien ma kienx hemm l-obbligu legali fuq il-konvenut li jhallas manteniment pendente lite.

“Permezz tas-sentenza finali li qed tigi pronunzjata llum il-Qorti qed tiddeciedi li l-konvenut m'ghandux ihallas manteniment lill-attrici martu anke ghaliex kif ser jigi deciz aktar ‘l isfel il-Qorti qed tiddeciedi illi b'konsegwenza tan-nuqqasijiet rispettivi taghhom iz-zewg partijiet qed jiddekadu mid-dritt li jitolbu minghand xulxin il-manteniment.

“**L-EFFETTI TAL-ARTIKOLU 48 ET SEQ TAL-KAP 16.**

“Skont l-artikoli 51 u 52 tal-Kap 16 riprodotti supra, il-Qorti ghandha diskrezzjoni li tapplika, jew ma tapplikax jew li tapplika in parti d-disposizzjonijiet tal-Artikolu 48, meta ir-raguni ghas-separazzjoni tkun dik imsemmija fl-artikolu 40 tal-istess Kodici Civili.

“Il-perit legali waslet ghall-konkluzjoni li din it-talba ma ghandhiex tigi milquha billi ma irrizultax l-adulterju tal-konvenut, u l-htija kienet tat-tnejn ugwalment.

“Fil-fehma tal-Qorti l-ingurji gravi li z-zewg partijiet ikkottew fil-konfront ta' xulxin huma ta' kobor tali li jimmeritaw is-sanzjonijiet imposti mil-ligi, anke jekk huwa moghti lill-Qorti id-diskrezzjoni tapplikhomx jew le. Hija l-fehma konsiderata ta' din il-Qorti illi mhux biss il-partijiet m'ghandhomx jircevu manteniment minghand xulxin izda lanqas ghandhom jirtu lil xulxin. Ghalhekk il-Qorti qed tapplika fil-konfront taz-zewg partijiet is-sanzjonijiet kontemplati fl-artikoli 48 et seq tal-Kap 16.

"**ID-DAR MATRIMONJALI.**

"B'kuntratt ippublikat minn-Nutar Dottor Joseph Felix Abela tal-20 ta' Dicembru 1979, Fol 1723, Dolores sive Doris Mifsud, xebba, xtrat u akkwistat minn ghand is-socjeta' San Pawl Tat-Targa Limited porzjoni ta' art fabbrikabbli indikata bil-plot numru 11 tal-kejl ta' 95.01 qasab kwadri, fil-limiti tan-Naxxar bil-prezz ta' £M1,400. Missierha, Antonio Mifsud, fl-istess kuntratt xtara il-plots 12 u 13.

"Il-perit Mario Cassar fir-rapport tieghu, Fol.567 ipprezentat fil-5 ta' Ottubru 2005 iddikjara li il-valur prezenti fis-suq tal-villa Kimera, Triq id-Dejma, San Pawl Tat-Targa hu ta'madwar LM230,000.

"L-istess perit b'rapport iehor ipprezetat fl-20 ta' Awwissu 2007 Fol 577 ikkalkola il-valur tal-benefikati li saru fid-dar matrimonjali waqt il-komunjoni tal-akkwisti ghall-LM39,750 u ghall-LM37,336 meta ma jigux inkluzi l-items li gew indikati li saru qabel iz-zwieg.

"Il-partijiet izzewgu fis-27 ta' Marzu 1983, u billi l-villa ma kinitix lesta ghamlu sitt snin jghixu ghand il-genituri tal-attrici. Huma dahlu fid-dar fin-1989, ghaxar snin wara li kienet nxtrat l-art. F'dawk l-ghaxar snin saru x-xogholijiet ta' finishing biex saret abittabbli. Sar xoghol ukoll fuq id-dar bejn in-1979 u in-1983 minn meta nxtrat sakemm izzewgu.

"Hemm kontestazzjoni bejn il-partijiet dwar l-ammonti li l-genituri tal-attrici ikkontribwew ghall-bini tal-villa. L-konvenut jikkontesta l-ammonti ddikjarati minn Catherine Mifsud, omm l-attrici Fol. 126, pero' jaccetta li kienu ikkontribwew l-ammont ta' LM8000, li jirrizultaw minn notamenti fil-librett minnha mizmum.

"Il-perit legali ikkonkludiet, li in vista tax-xoghol maghmul mill-konvenut fid-dar matrimonjali, u peress li qabel ma nqala' l-inkwiet bejniethom l-attrici dejjem kienet tweghdu li titrasferilu nofs id-dar jkun ekwu u gust li l-konvenut jinghata terz (1/3) tal-valur tad-dar matrimonjali, cioe' terz ta' LM200,000, Euro466,000 terz ta', ammontanti ghal Euro 155,333.33.

"L-attrici, fin-nota ta' kritika taghha issottomettiet li ma tistax tapplika l-ekwita' meta s-sitwazzjoni hi regolata bil-ligi.

“Bhala fatt ghalkemm irrizulta li l-partijiet kienu f’xi zmien ikkonsidraw il-possibilita’ li jsir kuntatt bejniethom, biex l-attrici titrasferilu nofs indiviz mid-dar, qatghu qalbhom mill-ispejjez, anke ghax f’dak iz-zmien kull ma kellhom kienu qed jonfquh fid-dar, u ghalhekk ma sar l-ebda kuntratt ta’ trasferiment ta’ nofs indiviz tal-immobbli. Dan iffisser li d-dar hi propjeta’ parafernali tal-attrici, billi l-art nxtrat meta kienet ghadha xebba, salv id-dritt tal-konvenut li jinghata nofs il-valur tal-benefikati li saru matul iz-zwieg kif ukoll li jigi kkumpensat ghax-xoghol li ghamel fid-dar qabel iz-zwieg, li qatt ma gie stmat.

“Mhux kontestat bejn l-partijiet li l-konvenut hadem u stinka u ikkontribwixxa b’xoghlu b’mod determinanti mill-bidu nett sakemm gew kompletati ix-xoghlijiet kollha. Hu kien ha hsieb il-permessi tal-bini, hadem personalment biex wassal sal-plot kemm l-ilma kif ukoll id-dawl, thabat biex gab il-meter tal-elettriku, hadem fix-xoghol tal-kostruzzjoni, kien kull jum jmur fuq il-post biex jissorvelja il-haddiema u hadem diversi xogholijiet personalment, billi kien jinqala’ ghal dan ix-xoghol.

“Tenut kont tac-cirkostanzi kollha, partikolarment l-apprezzament fil-valur tal-propjeta’ u x-xoghol intensiv u essenzjali tal-konvenut li minnu ibbenefikat direttament l-attrici qua proprjetarja tal-immobbli, hija l-fehma konsiderata tal-Qorti illi l-konvenut ghandu jigi kkumpensat billi jircevi minghand l-attrici nofs il-valur tal-benefikati kif ukoll somma li l-Qorti ser tiffissa arbitrio boni viri ghall-kontribut sostanzjali tieghu fil-kostruzzjoni tal-villa de quo.

“Fir-rigward ta’ nofs il-benefikati, il-komputazzjoni hi s-segwenti: nofs l-ekwivalenti ta’ disgha u tletin elf, seba’ mija u hamsin liri Maltin (Lm39,750) u cioe’ nofs tnejn u disghin elf, hames mija u tmienja u sebghin ewro (€92,578.00) jammonta ghal sitta u erbghin elf, mitejn u disgha u tmenin ewro (€46,289.00).

“Fir-rigward tal-kumpens ghal hidma tal-konvenut fil-villa de quo il-Qorti qed tiffissa arbitrio boni viri s-somma ta’ hamsin elf ewro (€50,000) li l-attrici ghandha thallas lill-konvenut

“**KOMMUNJONI TAL-AKKWISTI BEJN IL-PARTIJIET.**

“Fir-rigward tal-kontijiet bankarji l-perit legali kkonkludiet illi kull parti ghandha tigi assenjata l-kontijiet bankarji li ghandha fuq isimha, minnghajr ma ebda ammonti ghandhom jigu trasferiti lill-attrici, Fol. 2390. L-attrici ppretendiet nofs zewg ammonti li kienu gew zbankati

mill-konvenut minn zewg kontijiet mill-Bank of Valletta plc, wiehed fl-ammont ta' Euro4,776.01 u l-iehor fl-ammont ta' Euro3,407.94. Il-konvenut issottometta li l-ewwel ammont kien jirreferi ghall-ispejjez li saru ghat-tieg tan-neputija tal-attrici, u it-tieni ammont kien intiz biex jithallsu il-kontijiet tal-VAT. Din il-pretensjoni tal-attrici ghalhekk ma tirrizultax giustifikata, u kull parti ghandha tigi assenjata il-kontijiet f'isimha.

"Il-partijiet qablu li l-uniku investiment li jappartjeni lill-komunjoni hi *Endowment Policy* mahruga mill-Middlesea Valletta Life Assurance Company Limited illi tassikura il-hajja tal-konvenut. L-attrici pproponiet li tircevi nofs is-surrender value u l-polza tigi assenjata lill-konvenut, mentri l-konvenut ddikjara li l-polza kienet intiza biex tipprotegi lill-attrici fil-kaz li jigi nieqes u li ghandha tigi likwidata.

"Hi korretta il-konkluzjoni tal-perit legali, li l-ahhjar soluzzjoni hi li l-polza tigi likwidata u ir-rikavat jinqasam ugwalment bejniethom.

"Dwar il-vetturi li inxtraw waqt iz-zwieg hemm divergenza sostanzjali bejn il-partijiet. L-konvenut kien xtara kwantita' ta' vetturi li kienu jintuzaw fix-xoghol tieghu ta' armar ta' stands fil-fieri kummercjali.

"L-attrici ddikjarat li l-unika vettura li ghandha valur sostanzjali, hi Citroen Xsantia li ghandha valur ta' Euro3100. Hi tippretendi li din tigi assenjata lir-ragel, u hi tinghata nofs il-valur taghha. Qed titlob ukoll is-somma ta' Euro3,203.75 nofs il-valur tal Vetturi LAL142,AMB529,u WON111 li tghid li l-konvenut ttrasferixxa b'mod fittizzju, u somma ulterjuri ta' Euro10,000 nofs il-valur ta' erba vetturi ohra, li dwarhom ma saritx il-prova tal-valur taghhom.

"Il-konvenut, iddikjara li l-valur tac-Citroen illum hu ta' Euro1000 u l-vetturi l-ohra ma ghandhom assolutament l-ebda valur. Iddikjara ukoll li l-attrici xtrat Toyota u rregistratha fuq ohtha.

"L-avukat Dottor Anton Felice, Direttur Generali tal-Malta Insurance Association fl-affidavit tieghu tal-20 ta' Mejju 2008, Fol 1125, indika il-valur ghall-finijiet ta' assikurazzjoni, ta' sitt vetturi, valur li jirreferi ghall-bidu tas-sena 2008. Dwar tmien vetturi ohra iddikjara li ma kellux informazzjoni dwar il-valur taghhom.

"L-perit legali ipproponiet li tigi assenjata lill-attrici il-vettura Citroen Xsantia, u il-vetturi l-ohra jigu assenjati lill-konvenut, billi dik hi l-unika vettura ta' certu valur.

"L-attrici, fin-nota ta' kritika taghha, oggezzjonat principalment ghar-raguni li dik l-vettura tinsaq mill-konvenut u tissuspetta li mhiex f'kondizzjoni tajba.

"Jixraq li jigi rilevat, li ghaddew kwazi tmien snin minn meta xehed Dottor Anton Felice, u hu ovvju ghal kullhadd li illum il-gurnata vetturi simili prattikament ma ghandhom l-ebda valur fis-suq, u kif irrileva il-konvenut l-licenzji u l-assikurazzjoni taghhom jiswew aktar mill-vetturi nifishom.

"Fic-cirkostanzi, ghallhekk l-vetturi ghandhom jinbieghu, u r-rikavat jinqasam ugwalment bejniethom.

"Il-kumpanija Autographics Limited, kif ipproponiet, l-perit legali, Fol. 2391 ghandha tigi likwidata u xjolta u d-djun taghha ghandhom jigu sopportati miz-zewg partijiet fi kwoti ugwali.

"Dwar il-gojjelli appartenenti lill-komunjoni tal-akkwisti, il-perit legali pproponiet li dawn jigu assenjati lill-attrici, li ghandha thallas lill-konvenut nofs r-rikavat mill-bejgh tal-istess, cioe' Euro 10,135.50 u li lill-konvenut jigu assenjati l-apparat tal-fotografija u il-computers.

"Il-konvenut, fin-nota ta' kritika tieghu, Fol. 2425, irrileva illi fis-sena 2003 il-gojjellerija kienet assikurata ghal £M20,000, Euro46,000 u li valur apprezza li illum jiswew Euro 90,000.

"Fin-nota tal-osservazzjonijiet tieghu, Fol.1332 elenka diversi oggetti ohra ta' certu valur, bhal designer watch, brazzulletti, arloggi, gizirajjen, crieket tad-deheb u brooches.

"Jekk bhala valur jittiehed dak ta' meta nxtraw l-oggetti, minghajr aprezzament, dawn ghandhom valur ta' Euro 50,000.

"Il-gojjelli ghalhekk ghandhom jigu assenjati lill-attrici, li ghandha thallas lill-konvenut nofs il-valur taghhom cioe' Euro25,000. Lill-konvenut ghandhom jigu assenjati ukoll l-apparat tal-fotgrafija u l-computers, li billi illum qdiemu huma prattikament bla valur.

"Dwar l-ghamara, arredamenti u pitturi fid-dar matrimonjali, il-perit legali ipproponiet li kull parti tigi assenjati l-pitturi li pittret hi stess u l-ghamara u l-pitturi rimanenti ghadhom jigu stmati u jinqasmu ugwalment bejn il-partijiet. Il-konkluzzjoni peritali qed tigi accettata mill-Qorti b'dan li jekk il-partijiet ma jirrnexxhielhomx jiddividhuhom

fizakament f'zewg porzjonijiet ta' valur ugwali, jigu stmati, jinbieghu u jinqasam ugwalment bejniethom ir-rikavat. Dan jista' jsir anke fil-kas li id-divizzjoni fizika tkun parzjali.

"L-attrici, fl-affidavit taghha, Fol 69 tghid li qed tannetti bhala Dok DC3 lista tal-ogetti li hi xtrat qabel iz-zwieg, pero' din ma tirrizultax annessa. Fin-nota tal-osservazzjonijiet taghha, l-attrici Fol.1264 , tindika is-segwenti bhala parafernali taghha:

"Dinner set tal-marka Furstenburg;
"Set tazzi tal-kristall;
"Dinner set rustiku;
"Statwetti tal-marka Lladro;
"Purtieri tal-linen u utensils tal-kcina.

"Il-konvenut fin-nota tal-osservazzjonijiet tieghu, Fol. 1321 jissottometti, li d-dinner set, it-tazzi tal-kristall u d-dinner set rustiku sparixxew mid-dar meta bdew il-proceduri fit-2004.

"Jghid li l-attrici hadet md-dar kollezzjoni ta'ceramika, u affarjiet ta' valur fosthom pitturi ta' rtisti varji, f'Awwissu 2005 meta l-konvenut kien msiefer. Hu kkonferma li dawn nxtraw waqt iz-zwieg, kien hemm mandat ta' Qbid fuqhom, u kienet ordnata tirritornohom b'sentenza tal-Qorti Kriminali tal-Magistrati tas-27 ta'Novembru 2008.

"Gie sottomess li l-purtieri tal-linen hallashom hu waqt iz-zwieg, u l-borom tal-kcina kienu gew sostitwiti b'ohrajn ta' kwalita' ahjar tul iz-zwieg.

"Dwar pendenzi mal-kummissarju tat-Taxxi Interni, billi dawn huma passiv tal-komunjoni ghandhom jinqasmu ugwalment bejniethom.

"Ikkonsidrat;

"Meta giet intavolata l-kawza odjerna l-konvenut ipprezenta nota ta' eccezzjonijiet fejn illimita ruhu li jikkontesta t-talbiet attrici f'dak li jirrigwarda l-htija ghat-tkissir taz-zwieg. Ma ressaq l-ebda talbiet rikonvenzjonali. Ciononostante huwa moghti lill-Qorti is-setgha li tapplika l-**Artikolu 45 tal-Kapitolu 16** li jipprovdi illi:-

> "Iżda, meta jiġi ppruvat xi fatt li minħabba fih il-konvenut seta' wkoll kieku ried jitlob il-firda, il-qorti tista' tieħu qies ta' dak il-fatt għall-finijiet tad-disposizzjonijiet tal-artikolu 52."

"Stante li l-Qorti qed issib lill-attrici hatja daqs il-konvenut ghat-tkissir taz-zwieg taghhom, sejra tapplika kontra taghha l-penalitajiet kontemplati fl-artikolu 48 tal-Kap 16 nonostante li l-attur ma ressaqx talbiet rikonvenzjonali.

"**DECIDE.**

"Ghal dawn il-motivi l-Qorti qed taqta' u tiddeciedi din il-kawza billi,

"1. Tilqa' parzjalment l-ewwel talba attrici u tilqa' parzjalment l-ewwel u t-tieni eccezzjoni tal-konvenut u tiddikjara illi z-zwieg ta' bejn il-partijiet tkisser minhabba ingurji gravi kommessi mill-attrici fil-konfront tal-konvenut u minhabba ingurji gravi kommessi mill-konvenut fil-konfront tal-attrici. Tiddikjara ghalhekk illi ghat-tkissir taz-zwieg jahtu z-zewg partijiet f'sehem indaqs u tiffissa d-data minn meta ghandu jigi kkunsidrat li kienu hatja rispettivament ghat-tkissir taz-zwieg bhala l-1 ta' Jannar 2003.

"2. Tilqa' t-tieni talba attrici u tawtorizza liz-zewg partijiet jghixu separati minn xulxin;

"3. Tichad it-tielet talba attrici.

"4. Tilqa' r-raba' talba attrici u b'applikazzjoni tal-Artikoli 51 u 52 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta tapplika kontra l-konvenut il-penalitajiet kollha kontemplati fl-Artikolu 48 tal-Kapitolu 16. Bis-sahha tal-Artikolu 45 tal-Kapitolu 16 il-Qorti tapplika kontra l-attrici l-penalitajiet kollha kontemplati fl-Artikolu 48 tal-Kapitolu 16.

"5. Tichad parzjalment il-hames talba attrici billi ma rrizultawx beni dotali u parafernali tal-attrici li jinsabu fil-pussess tal-konvenut filwaqt li l-attrici qed tinghatha l-pjena amministrazzjoni tal-beni parafernali taghha inkluz l-oggett segwenti: Dinner set tal-marka Furstenburg, sett tazzi tal-kristall u Dinner set rustiku;

"6. Tilqa' is-sitt talba u tiddikjara xjolta il-kommunjoni tal-akkwisti esistenti bejn il-kontedenti. Tordna l-likwidazzjoni u d-divizzjoni tal-assi appartenenti l-komunjoni tal-akkwisti li ghandhom jigu divizi bejn il-partijiet kif ntqal supra senjatament billi l-kontijiet bankarji ghandhom jigu assenjati lill-parti li f'isimha hu intestat il-kont; l-Endowment Policy ghandha tigi likwidata u r-rikavat jinqasam ugwalment bejniethom; il-vetturi fuq imsemmija ghandhom jinbieghu u r-rikavat jinqasam ugwalment bejniethom; il-kumpanija

> Autographics Limited ghandha tigi likwidata u xjolta u ir-rikavat jinqasam ugwament bejn il-partijiet; id-djun tal-kumpanija ghandhom jithallsu ugwalment bejn il-partijiet; il-gojjelli ghandhom jigu assenjati lill-attrici b'obbligu li thallas lill-konvenut nofs il-valur taghhom u cioe' hamsa u ghoxrien elf ewro (€25,000), ghalhekk l-attrici qed tigi kkundannata thallas lill-konvenut is-somma ta' hamsa u ghoxrien elf ewro (€25,000); kull parti qed tigi assenjata l-pitturi li kull parti pittret; il-kumplament tal-pitturi u l-ghamara ezistenti ghandhom jinbieghu taht l-awtorita' tal-Qorti u r-rikavat jinqasam ugwalment bejn il-partijiet; pendenzi mad-Dipartiment tat-Taxxi Interni jithallsu ugwalment bejn il-partijeit.Tikkundanna lill-attrici thallas lill-konvenut is-somma ta' hamsin elf ewro (€50,000) ghax-xoghol li hadem fid-dar matrimonjali qabel iz-zwieg'; Inoltre tikkundanna lill-attrici thallas lill-konvenut nofs il-valur tal-benefikati li saru fid-dar waqt iz-zwieg u cioe' is-somma ta' sitta u erbghin elf, mitejn u disgha u tmenin ewro (€46,289.00);
>
> "7. Tilqa' s-seba' talba attrici u tawtorizza lil-attrici tokkupa, ad eskluzjoni tal-konvenut, id-dar matrimonjali li hi propjeta' parafernali taghha;
>
> "8. Tilqa' it-tmien talba attrici u tawtorizza lill-attrici tirregistra is-sentenza fir-Registru Pubbliku.
>
> "L-ispejjez jithallsu in kwantu ghal nofs mill-attrici u nofs mill-konvenut."

Minn din is-sentenza appella l-konvenut li talab biss varjazzjoni tad-decizjoni dwar is-sitt talba attrici u dan billi l-ammont akkordat lilu bhala kumpens ghall-kontribut tieghu ghall-bini tad-dar matrimonjali f'San Pawl tat-Targa fil-fehma tieghu huwa baxx wisq; l-attrici wara li talbet li l-Qorti tichad din it-talba ipproponiet appell incidentali li permezz tieghu ghamlet diversi talbiet li se jigu trattati aktar 'il quddiem.

APPELL PRINCIPALI

L-appellant jilmenta li l-ammont imsemmi akkordat lilu huwa fi kliemu stess "fqir wisq". Il-bazi tat-talba tieghu hija li meta l-perit tekniku Mario Cassar illikwida l-benefikati li saru fil-fond in kwistjoni (Lm39,750 jew 92,617,50c euros) huwa ma ikkalkolax ukoll il-benefikati Ii saru mill-appellant **qabel iz-zwieg**. Fil-fatt allura l-ammont skont din l-istima minghajr dawn il-benefikati kellu jkun nofs dak l-ammont (46,308,75c euros) fil-waqt li l-Qorti akkordatlu s-somma ta' 50,000 euros.

Fir-rapport tal-perit tekniku huwa indikat li l-perit ikkalkola l-benefikati li saru matul iz-zwieg u li dan ma kienx jindika dawk li saru qabel iz-zwieg. Kien ghalhekk li l-ewwel Qorti ziedet somma relattivament zghira u waslet ghall-ammont ta' 50,000 euro. L-appellant jaghmel enfasi fuq il-fatt li l-proprjeta` kompliet tawmenta fil-valur mill-2005 (meta giet stmata circa 536,000 euros). Dan l-argument pero` mhuwiex legalment sostenibbli ghaliex il-proprjeta` hija parafernali tal-appellata u l-appellant huwa intitolat ghall-benefikati li ghamel fiha u mhux ghal xi sehem mill-proprjeta` in kwistjoni. Ghalhekk huwa kellu jgib prova ta' dawn il-benefikati skont l-Artikolu 562 tal-Kap. 12 ghaliex – "*Onus probandi incumbit qui dicit non ei qui negat"* kif jghid car u tond l-artikolu imsemmi u kif gie ripetut diversi drabi f'diversi sentenzi (**Dr H Lenicker v. J**

Camilleri, Prim'Awla 31 ta' Mejju 1972 u Peter Paul **Aquilina v. Paul Vella**, Appell Inferjuri, 2 ta' Mejju 1995).

Il-Qorti jidhrilha li tenut kont ta' kollox l-ewwel Qorti ezercitat id-diskrezzjoni taghha (arbitrio boni viri) ragonevolment. Hija taghraf li kemm kazi fejn il-Qorti ghandha poteri diskrezzjonali li tillikwida telf billi tadopera l-kriterju sussidjarju tal-valutazzjoni ekwitattiva – vide sentenza **VolXXXV part III pagna 615** – fejn il-Qrati Maltin iggwidaw ruhhom fuq l-insenjament tal-Qorti Taljana ta' Kassazzjoni:

> *"vi hanno casi in cui, non potendosi avere mezzi istruttori, e` rimesso al magistrato il valutare 'ex aequo et bono' secondo i dettami della sua ragione e coscienza, l'ammontare del danno al risarcimento del quale taluno fu condannato;"*

Fis-sentenza fl-ismijiet **Margaret Camilleri et v. The Cargo Handling Company Limited** (Prim'Awla, 13 ta' Ottubru 2004). F'dik il-kawza l-Qorti fost affarijiet ohra qalet ukoll li:

> "ma jistax ikun dubitat illi hu rikonoxxut lill-gudikant anke fis-sistema ta' ligi taghna l-poter diskrezzjonali illi jilliwkida t-telf u l-qliegh bl-adoperu tal-kriterju sussidjarju tal-valutazzjoni ekwitattiva. .. Indiskutibilment il-gudikant ma jistax lanqas f' dawn il-kazi ma jipprexxindi mill-fatt illi l-parti istanti mhiex esonerata mid-dmir illi li tipprovdi dawk l-elementi probatorji u dak il-fattijiet li tkun taf bihom ghall iskop a' determinazzjoni ta' telf. Minn naha tieghu il-gudikant hu tenut jaghti piz debitu lill dawk l-elementi kollha tal-kaz konkret akkwisiti fil-process."

Fil-kaz in eżami, l-appellant semma' diversi azzjonijiet li ha biex isir il-bini tal-proprjeta` in kwistjoni. Fil-waqt li huwa minnu li ma tax wisq dettalji, dawn il-prestazzjonijiet ma gewx kontestati; fl-istess waqt pero`

ma jistax jistenna li din il-Qorti zzid l-ammont akkordat lilu mill-ewwel Qorti minghajr ma indika precizament ghaliex hija ghandha taghmel dan. Huwa irrilevanti ukoll il-fatt illi l-propjeta` zdiedet fil-valur mill-2005 sallum. Huwa maghruf ukoll li mhux normali ghal din il-Qorti li tbiddel decizjoni li l-ewwel Qorti tkun hadet fid-diskrezzjoni taghha. Kif qalet din il-Qorti tal-Appell diversi drabi bhal fil-kawza fl-ismijiet **Phyliss Ebejer v. Joseph Aquilina** (10 ta' Jannar 1995) "*il-Qorti tal-Appell tiddisturba biss id-diskrezzjoni ezercitata mill-Ewwel Qorti f'kazijiet eccezzjonali meta si tratta ta' valutazzjoni ta' fatti".* Ghalhekk l-appell principali huwa michud.

APPELL INCIDENTALI

L-appell incidentali huwa hafna aktar voluminuz u l-attrici ghamlet dawn it-talbiet li qed jigu citati testwalment;

> "Ghaldaqstant, l-esponent, fil-waqt li jaghmel referenza ghas-suespost u ghall-atti relattivi tal-kawza u provi prodotti, u dawk producibbli skond il-ligi f'dan l-istadju ta' l-Appell, umilment jitlob lil din l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell joghgobha tvarja s-sentenza tal-Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja tal-25 ta' Frar 2016 fl-ismijiet **Doris Camilleri v. Michael Camilleri**, u dan billi tikkonfermaha in kwantu din laqghet l-ewwel (in parte), t-tieni, ir-rba' (biz-zieda inkluza), is-seba' u t-tmien talbiet, u tikkonfermaha ukoll in kwantu din cahdet it-tielet u l-hames talbiet, imma tvarja in rigward tas-sitt talba billi fil-waqt li jinzamm ix-xoljiment tal-komunjoni tal-akkwisti, f'dik il-parti fejn saret il-likwidazzjoni, il-kumpens dovut lill-intimat ghax-xoghlijiet li ghamel qabel iz-zwieg fuq l-art u sussegwentement id-dar matrimonjali appartenenti lilll-attrici jigi rivedut ghal ammont aktar gust u ekwu skond ic-cirkostanzi partikolari ta' dan il-kaz, b'dan li l-kumplament tal-qasma tigi kkonfermata, bl-ispejjez ta' dan l-appell kontra l-attrici appellat."

L-ewwel aggravju tal-appellanti incidentali huwa li l-ammont akkordat lill-appellant (l-imsemmija somma ta' 50,000 euros) huwa eccessiv u allura qed titlob li dan l-ammont ghandu jkun ristrett ghal nofs is-somma li illikwida l-espert tekniku (peress li l-miljoramenti saru wara z-zwieg u allura formanti parti mill-komunjoni).

Dan l-aggravju huwa respint ghall-istess ragunijiet li din il-Qorti se tichad l-appell principali. Din il-Qorti mhux normali li tiddisturba d-diskrezzjoni li uzat l-ewwel Qorti. Oltre dan il-perizja teknika taghmilha cara li ma inkluditx miljoramenti jew benefikati li saru qabel iz-zwieg mill-appellant (fol. 578 et sequitur).

It-tieni aggravju jirrispekkja l-ewwel wiehed – l-appellanti incidentali tghid li ma hemm lok ghall-ebda konsiderazzjoni ta' ekwita` fil-gudizzju civili u tinsisti li l-Qorti Civili mhijiex Qorti tal-ekwita` izda Qorti tal-Gustizzja. Din il-Qorti taqbel ma' din il-kostatazzjoni kif qalet din il-Qorti (Sede Inferjuri) fil-kawza fl-ismijiet **Blye Engineering v. Balzan** (23 ta' Gunju 2004);

> "Jigi rilevat li s-socjeta' attrici naqset li tipprova l-kaz taghha ghalkemm dan l-oneru kien jinkombi lilha. Is-socjeta' attrici titlob ukoll in ultima analisi, kif redatt fin-nota ta' osservazzjonijiet taghha, li dan it-Tribunal jiddeciedi l-kaz a bazi ta' ekwita! Din l-ekwita tigi ezercitata meta l-attur ikollu dritt u ma jistax jigi suffragat hlief tramite l-operat tal-ekwita. Li kieku t-Tribunal kellu jezercita din id-diskrezzjoni, ikun qed jikkommetti ingiustizja aktar kbira mal-istess konvenuti. Aktar u aktar meta l-istess socjeta' attrici setghet tiehu passi ohra biex tiehu hsieb l-interessi u drittijiet taghha."

Madankollu ikun hemm kazi, bhal ma gie imsemmi fil-kawza **Camilleri v. Cargo Handling** (supra) fejn ghalkemm l-attur ikun gab prova li jkun intitolat ghal kumpens ghal xi raguni jew ohra, ma jkunx f'pozizzjoni li jillikwida bi precizjoni l-ammont appuntu dovut u allura jkun jispetta lill-Qorti biex tillikwida l-ammont. Dan huwa li ghamlet l-ewwel Qortiu kwindi ma hemm xejn censurabbli ladarba l-Qorti kienet konvinta, kif hija din il-Qorti, li l-appellant konvenut kien ikkontribwixxa bil-mod imsemmi. Dan l-aggravju huwa allura michud ukoll.

It-tielet aggravju huwa li l-ewwel Qorti agixxiet "ultra petita" meta ikkoncediet l-ammont ta' 50,000 euros bhala kumpens ghaliex ma kien hemm ebda talba f'dan is-sens mill-istess appellat. Din il-Qorti ma taqbilx ma' dan ir-ragunament; l-attrici fic-citazzjoni taghha talbet il-likwidazzjoni u l-qasma tal-komunjoni tal-akkwisti. Jekk f'dik il-qasma l-appellant kien imissu jircievi somma flus ghall-kontribut tieghu ghall-propjeta` li tappartjeni interament lill-appellanti incidentali u allura kellha tinhareg minn dik il-komunjoni, isegwi li l-gudizzju fuq dak il-kumpens ghandu jifforma parti mill-gudizzju finali ta' separazzjoni bejn il-kontendenti. Kif qalet din l-istess Qorti fis-sentenza taghha moghtija fid-29 ta' April 2016 fl-ismijiet **Penza v. Penza**, (f'kuntest differenti fejn l-appellant sostna li ma kienx hemm talba ghall-bejgh tal-fond matrimonjali u allura l-Qorti ma setghetx tordna dan);

> “Huwa evidenti ghall-Qorti li dan ir-ragunament ma ghandu ebda fondament guridiku u ghandu jitwarrab. Il-Qrati taghna diversi drabi qalu li l-bejgh ta’ fond komuni (bhal licitazzjoni f’divizjoni ta’ wirt) bejn il-partijiet ma ghandux bzonn ta’ talba specifika ladaraba tkun saret talba ghad-divizjoni – f’dan il-kaz il-likwidazzjoni u qasma tal-komunjoni tal-akkwisti.”

Il-Qorti jidrilha li l-istess argument japplika ghal dan l-aggravju li ghalhekk huwa respint.

Ir-raba’ aggravju jirrigwardja s-somma ta’ 25,000 euros akkordata lill-appellant bhala sehemu mill-gojjelli li gew assenjati lill-appellanti incidentali. L-appellanti incidentali issostni li l-appellant ma ressaq ebda prova fir-rigward u ghamel biss riferenza ghal dawn il-gojjelli fin-nota ta’ sottomissjonijiet tieghu. Da parti tieghu l-appellant jghid li fil-fatt huwa kien ressaq din il-prova fil-kors tal-medjazzjoni illi ipprecediet il-kawza.

Il-Qorti jidhrilha li dan l-aggravju huwa gustifikat ghaliex meta xehdet l-appellanti incidentali fl-2012 hija qalet li dawn il-gojjelli kienet bieghethom ghaliex ma kelliex mezzi ohra ta’ sussistenza billi l-appellant ma kienx qed imantniha kif ukoll ghaliex fil-frattemp kellha marda serja u kwindi kellha bzonn il-flus biex timmedika ruhha. Fil-fehma tal-Qorti l-appellant naqas li jgib prova sufficjenti biex jikkonvinciha mill-ezistenza ta’ dawn il-gojjelli meta giet deciza l-kawza mill-Qorti tal-Familja u aktar u aktar il-valur taghhom. Semplici riferenza fil-kors tal-medjazzjoni zgur li mhux sufficjenti; kif gia` qalet din il-Qorti

aktar qabel, –“*Onus probandi incumbit qui dicit non ei qui negat”.* Dan l-aggravju ghalhekk huwa akkolt.

Il-hames u l-ahhar aggravju huwa wkoll gustifikat. L-appellanti incidentali tilmenta mill-fatt li l-ewwel Qorti ordnat li l-partijiet ihallsu f’ishma indaqs id-djun tas-socjeta` Autographics Limited ghaliex din hija materja li ghandha tigi deciza fil-kors tal-eventwali likwidazzjoni taghha. Kif sewwa qalet l-appellanti incidentali fir-rikors tal-appell taghha dik is-socjeta` ghandha personalita` guridika separata minn dik tal-partijiet u kwindi huma ghandhom izommu l-ishma taghhom fiha sakemm tigi likwidata l-istess kumpanija.

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi il-Qorti tiddisponi mill-appell principali billi tichdu; mill-appell incidentali billi tilqa’ biss it-talba ghat-thassir tal-parti fejn l-ewwel Qorti ordnat lill-attrici thallas 25,000 euros lill-konvenut appellant u l-parti fejn ordnat li l-partijiet ihallsu fi kwoti indaqs id-djun tas-socjeta` Autographics Limited ghar-ragunijiet imsemmija – mill-bqija tikkonferma s-sentenza appellata.

L-ispejjez tal-ewwel Istanza kif deciz mill-ewwel Qorti – dawk tal-appell principali a kariku tal-appellant; tal-appell incidentali kwart ($^1/_4$) mill-appellat incidentali u tlett kwarti ($^3/_4$) mill-appellanti incidentali.

Silvio Camilleri Prim Imhallef	Tonio Mallia Imhallef	Joseph Azzopardi Imhallef

Deputat Registratur
df